

בבא מציעא לא

עניין: דיברה תורה כלשון בני אדם

ישמח משה פרשת אחרי-מות

מידי. והנה עיין שם בכמה מקומות מצינו פלוגתא בזה אי אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם או לא, ועיין בב"מ דף ל"א (ע"ב), וכן מצינו מפורש בש"ס (שם צ"ד ע"ב) מר סבר אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם, ומר סבר לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם. ונראה דזה תולה בפלוגתא דפליגי רבי יהודה ורבנן במדרש שם לפי המבואר ביפה תואר לחד שינויא, דרבי יהודה סבר דאין שום דבר בכריאה שלא לצורך, ורבנן סברי דיש הרבה שהן שלא לצורך, רק יש טעם כללי למה ברא שלא לצורך, עיי"ש בשם הירושלמי. והנה יובן דכשם שלא ברא השי"ת דבר לבטלה, ככה לא דבר דבר לבטלה, כי הבריאה היה רק בדבור, ר"ל כי כמו שבענין הבריאה לא יתכן לרבי יהודה לומר שיש דבר ללא תועלת פרטי, אף שיש טעם כללי, לא סגי ליה בכך למקור החכמה ית"ש, הכי נמי לא סגי לו לענין הדברים בטעם כללי רק בענין תועלת פרטי בכל אחד. אבל לרבנן כמו שיתכן להם לומר שיש בכריאה בלא תועלת פרטי רק בטעם כללי די להם, הכי נמי לענין הדבורים סגי לפעמים בטעם כללי, והנה נלמד דבור מבריאה. והנה יש טעם כללי למה דברה תורה כלשון בני אדם, היינו להורות שהתורה נאצלה רק לצורך אדם, וממילא יובן דכל הבריאה הוא לצורך האדם והוא עיקר הבריאה, דהא באורייתא ברא קב"ה כל עלמין (וזהו ח"א ה' ע"א), והבן זה. ולפי זה יובן דלרבי יהודה לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם, והבן.

מכתב מאליהו ח"ב עמ' 151

גדר דברה תורה כלשון בני אדם שמדברת לפי הבחנתנו בגשם וגדרי מקום וזמן שלנו, כמו שמסבירים לעיור את אשר לא יראה על ידי ציורים מחוש המשוש וכדומה, כן מורידים לנו אותו ענין הרוחני בצורה גשמית שיש לה שייכות מה, בדרך דמיון לענין הרוחני, ועל ידי זה יוכל להתפס לנו עד כמה שאפשר.

רמזי דחכמתא

צאתערותא דלעילא, עוזב הוא לוי, תעוזב הוא מה שגורס על ידי שעוזר לו, וכן הקס תקיס עמו (דברים כג, ד), וכן הוא בכל המלות שנקפל עשותם.

וע"ז דרך זה יש לפרש מה שכתוב (דברים טו, כ-ט) ולא תקפון את ידך וגו', כי פתוח תפתח את ידך לו והעצב תעציטנו די מחסורו אשר יחסר לו, את ידך היינו כמו עס ידך, לזה אמר כי פתוח תפתח וגו', שעל ידי מה שאתה תתן לו דבר מועט תמשיך עליו רחמים מרובים, וממילא תעציטנו די מחסורו על ידי נתינתך, אע"ג שאתה נתן לו דבר מועט, ולזה הכונה אמרו רבותינו ז"ל דברה תורה כלשון בני אדם, היינו כשמעשה בני אדם כן גורמים גם כן צמורה הקדושה, ואורייתא וקוב"ה וישראל חד (וזהו הק, ס"ג ע"ג), משום הכי כופל הכתוב כנגד העשיה ונגד מה שגורס.

ענין דברה תורה כלשון בני אדם שאלמרו רבותינו ז"ל, הוא על פי הנודע (וזהו הק, ס"ג ע"ג) כי צאתערותא דלתתא אתער עובדא לעילא, אס מראה מדת רחמים למטה ממשיך רחמים מרובים למעלה, וכן להיפך צמדות רעות, לזה כתיב (שמות כג, ה) עוזב תעוזב עמו, היינו שעל ידי שאתה עוזר לו כאן תגרוס גם כן לו סיוע רב מן השמים

ויקרא רבה כב, א-ב

(קהלת ה ח) ויתרון ארץ בכל היא. ר' יהודה ור' נתניה. ר' יהודה אמר ו'אפלו דברים שאתם רואין יתרון לעולם אף הן בכלל הניתו של עולם הן, סיבא למעבד חבלא, סיבוא למסוף נניא. (שם) מלך לשדה נעבד. אפלו הוא מלך

ב ורבנן אמרי ויתרון ארץ, ו'אפלו דברים שאתם רואים בעולם מיתרין פגון זבובין פרעושים ויתושים אף הן בכלל בריתו של עולם, דכתיב (בראשית ב א) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. מלך לשדה נעבד, זה הקדוש ברוך הוא דכתיב